

TANBREEZ Mining Greenland A/S

Suliassamut nassuiaatit

Maj 2010

IMAI		PAGE
1	AALLAQQAASIUT	4
1.1	Taaguutit atorneqartut	4
1.2	Inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliiniarnermi siunertaasoq	5
2	INATSIIT	5
3	SULIARINIAKKAP NASSUIARNERA	5
4	INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNISSAANNIK NALILIINEQ	8
4.1	Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermik suliaqartut	8
4.2	Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermi suleriaaseq	9
4.2.1	Ataatsimut suleriaaseq	9
4.2.2	Aallarnisarnermi suleriaasissaq	10
4.2.3	Suliap immikkoortuisa sinnerini suleriaatsit	10
4.3	Piffiit misissuiffigineqartut	11
5	INUIAQATIGIIT ANINGAASAQARNERATIGUT INOOQATIGIINNERMILU PISSUTSIT INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNERANNIK NALILIINERMI SAMMINEQARTUSSAT	11
6	INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNISSAANNIK NALILIINIARNERMI PERIAATSIT	12
6.1	Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuineq	12
6.1.1	Paasissutissanik pissarsivinnit allanit paasissutissanik katersineq.	12
6.1.2	Toqqaanartumik paasissutissarsivissanit paasissutissanik katersineq.	12
6.2	Suliffissat – suliffissanut uuttuut	14
6.3	Sunniutinik namminernik naliliinermi periaatsit	14
7	SOQUTIGINNITTUNIK PEQATAATITSINEQ	15
7.1	Soqutiginnittut	15
7.2	Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliiniarnermi soqutiginnittunik peqataatitsineq	16

8	INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNISSAANNIK NALILIINEQ PILLUGU NALUNAARUSIAP ILUSAA	18
9	INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNISSAANNIK NALILIINERMI PIFFISSAQ	19
10	SULINERUP INGERLAQQINNISSAANUT KAAMMATTUUTIT	20
11	ALLAKKIAT NAJOQQUTARINEQARTUT	21
12	NAJOQQUTAT	22

1 AALLAQQAASIUT

Nalunaarusiaq manna tassaavoq TANBREEZ-ip aatsitassarsiornerata inuiaqatigiinnut taakkulu aningaasaqarnerannut sunniutissanik naliliisoqarnerani suliassanut nassuiaataasoq. Aatsitassarsiorfik taanna Kujataani Qaqortup Narsallu akornanni, Kangerluarsummi ippoq (qaqqaq ikiariissaartoq).

Aatsitassarsioqatigiiffiit Kalaallit Nunaanni piiaanissaminnut qinnuteqaraangata Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqaqfimmiiit piumasarineqartarpoq sulariniakkap inuiaqatigiinnut sunniutissai naliliiffigineqassasut. Tamatumunnga atatillugu Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqaqfik najoqqutassiorsimavoq (AIP, 2009) tasanilu allassimalluni Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinermi suliassanut nassuiaasiortoqartassasoq. Inuiaqatigiinnut Sunniutissat Naliliiffigineqarnerat pillugu suliassanut nassuiaat tassaavoq naliliinerup ingerlanissaanik pilersaarusionerani nassuiaataasoq.

Suliassanut nassuiaat manna Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqaqfiup ilitsersuutaa (BMP, 2009) kiisalu oqaaseqaatit isumasioqatigiinnernit marlunnit 16. aamma 20. april Qaqortumi Narsamilu ingerlanneqartunit soqutiginnittunit assigiinngitsunit peqataaffigineqartumi pisut tunngavigalugit suliaavoq.

TANBREEZ Mining Greenland A/S inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliinermi saniatigut aammattaaq avatangiisit sunnerneqarnissaannik naliliissaq.

TANBREEZ Mining Greenland A/S-ip inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliiniarnerani Grontmij | Carl Bro A/S siunnersortissatut toqqarneqarsimavoq.

1.1 Taaguutit atorineqartut

Inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliinerup sularineqarnerani taaguutit tuluttuumeersut Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqaqfiup ilitsersuutaani (BMP, 2009) atorineqartut qallunaatut nalunaarusiornermi atorineqartut. Ilitsersuut taanna tuluttuuginnaammat Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermi danskisut oqaatsinik pisortatigoortunik soqanngilaq (kisianni kalaallisut taaguusersugaapput, nuts.). Tuluttut taaguutaat taavalu kalaallisut nutserneri tulluupput.

Social Impact Assessment (SIA) (Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliineq)	Inuiaqatigiit taakkulu aningaasarsiornerisa sunnerneqarnerannik naliliineq
Terms of Reference af SIA (Suliassanut nassuiaat)	Allakkiaq Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliiniarnermut nassuiaataasut pilersaarummillu saqqummiiffiusoq
Scoping (killiliineq)	Aallarnisarneq, sulariniakkap suussusianik killissaanillu aalajangiineq kiisalu immikkut sammeneqartussanik toqqaaneq
Baseline study (Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuinerit)	Sulariniagaq aallartitsinnagu paasissutissanik pissutsinillu misissuiffiusoq. Tassalu pissutsit allanngunnginnerini pissusiusunik misissuinermit paasisat ilumut sunniuteqartoqarsimanerani naliliinermi atorineqarsinnaapput.
Benefit and Impact Plan (Iluaqutissanut Sunniutissanullu Pilersaarut)	Sulariniakkap sunniutissaanik minnerpaatitsiniarnissamut kiisalu iluaqutissat annerpaatinniarnissaannut pilersaarut
Impact and Benefit Agreement (Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqatigiissut)	Piiaanissamut akuersissummut ilanngullugu pingasuulluni, tassa aatsitassarsioqatigiiffiup,

	kommunip aammalu Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfiup akornanni isumaqatigiissutaasoq
--	--

1.2 Inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliinariermi siunertaasoq

Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermi siunertaasoq tassaavoq aatsitassarsiorfiliariakkap inooqatigiinnikkut aningaasarsiornikkullu sunniutissaanik naliliissalluni, aammalu aatsitassarsiorfiup iluaqutissartai annerpaatinniassallugit suliariniakkallu ajoqutissartai minnerpaatinniassallugit. Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermi nunaqqatigiinnik peqataatitsineq atorneqartaqaaq

Ilitsersuut naapertorlugu (BMP, 2009) Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermi siunertaasoq tassaavoq

- Tusarniaanerni innuttaasunillu ataatsimiititsisarnerni attuumassuteqartut peqataatissallugit
- Inuiaqatigiinni pissutsit atuuttut nassuiaaasiussallugit misissoqqissaassallugillu, tassa ineriartortitsinermi tunngavissatut, aaqqiiniuteqarnermi tunngavissatut kiisalu siunissami pissutsinik malinnaaviginninnissami tunngavissatut.
- Nunami tamarmi sumiiffinnilu ataasiakkaani sunniutit pitsaasut pitsaanngitsullu naliiiffigissallugit. Naliliinerit taakku paasissutissanik katersorneqarsimasunik tunngaveqarput.
- Aatsitassarsiornerup ingerlanerani tamarmi sunniutit pitsaasut annerpaatinniassallugit pitsaanngitsullu minnerpaatinniassallugit.
- Sunniutissanik Iluaqutissanillu Isumaqatigiissutiv piviusunngortinneqarnerani atugassamik Iluaqutissat Sunniutissallu pillugit Pilersaarusiussalluni.

Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliineq arlalinnik immikkoortortaqaqpoq, siullermik aallarniutaasumik (killiiffiusumik) misissuisoqassaaq, tassa misissugassat naliiiffigissassallu pingaarnerpaat toqqartorneqassallutik, kiisalu Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliineq tamarmi pilersaarusiorneqassalluni. Immikkoortumilu tassani suliaassanut nassuiaat suliarineqassaaq.

2 INATSISIT

Inatsit suliariniakkamut attuumassuteqarnerusoq tassaavoq Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersoq 1. januar 2010–imilu atuutilersoq.

3 SULIARINIAKKAP NASSUIARNERA

2001-imi Rimbal Pty Ltd. misissueqissaarnissamut akuersissummik pissarsimmalli suliffeqarfik sumiiffimmi akuersissuteqarfiusumi assigiinngitsunik misissuisarpoq. Rimbal Pty Ltd suliffeqarfiuvoq Australiami aallaaveqartoq suliffeqarfimmillu Kalaallit Nunaanni ingerlatassaminik TANBREEZ Mining Greenland A/S-imik pilersitsinialeruttortoq.

TANBREEZ-ip aatsitassarsiornerani kakortokit piaarniarneqarpoq. Kakortokit assigiinngitsunik pingasunik qaleriinneqarpoq: aappalaartoq(eudialyt), qaqortoq (feldspat-nefelin) kiisalu qernertoq (arfvessonit).

TANBREEZ saffiugassanut pilersaarut malillugu eudialytimiit piarniarneqartunut naalisaataavoq (Ta, tantal, Nb, niobium, REE (Rare Earth Elements) (nunap sananeqaatai qaqutigoortut) kiisalu Z, zirkoniumoxid).

Saffiugassat atorneqarneri

Tantal, niobium kiisalu zirkonium tamarmik saffiugassanut akuleriissanut akugalugit atorneqartarput manngertorniaatsuunertik pissutigalugu, aammattaaq tantal atortorissaarutini innaallagiatortuni atorneqartarpoq zirkoniumilu marriani immikkorluinnaq sanaasuni, soorlu silaannarsualiartarnermi atugassani, akussatut atorneqartarluni.

Nunap sananeqaatai qaqutigoortut (REE) sunut amerlanerujartuinnartunut atorneqartalerput, soorlu atortorissaarutitut mingutsitsisuunngitsunut atortussanullu allanut soorlu anorisaatinut, batteriitut immeqqittartunut, biilinit akuleriinnik ingerlatilinnut, qarasaasianut angallattakkanut kiisalu Ipodinut. Sananeqaatit qaqutigoortut ilaat biilit pujuannik akuiaatitut atorneqartarput.

Aatsitassarsiorfiliariniakkami issapput paaavik ammaanartoq, akuiaavik, umiarsualivik, najugaqarfik, akuiarnerlukunik eqqaavik kiisalu taakku akornini aqquusialuit.

Immikkoortiterineq pisariitsumik pissaaq akuutissanillu atuiffiussanani, tassa aserorterveqassaaq saviup kajungerisaa atorlugu immikkoortiterummik malitseqartumik. Immikkoortiterut taanna atorlugu pingasunut immikkoortitsisoqassaaq: saviup kajungerinertooq (mafic), aappalaartut immikkuulersimasut (eudialyt) kiisalu qaqortoq saviup kajungerisartaqangnitsoq (feldspat). Immikkoortitsikkat aallarunneqannginnerminni umiarsualiviup eqqaanut toqqorsivinnukaassorneqartassapput.

Aatsitassarsiorfiup immikkoortui:

- Aatsitassarsiorfik (ammaanartoq)
- Immikkoortiteriffik (aserorterveqassaaq saviullu kajungerisaa atorlugu immikkoortiterivik)
- Akuiarnerlukuusivik (Foster SØ)
- Aatsitassarsiorfimmi najugaqarfik
- Umiarsualivik (Kangerluarsumiittoq, umiarsuit atortussanik sulisunillu angallassisut pingaarnertut tikittarfissaat. Akuiariikkanik toqqorsiviususaaq)
- Toqqorsivik (Akuiakkat aammalu orsussaq kinertoq – umiarsualivimmut inissitat)
- Qulimiguulinnut mittarfik
- Attaveqaatit (aatsitassarsiorfiup, immikkoortiteriviup, aatsitassarsiorfimmi najugaqarfiup, akuiarnerlukunik eqqaaviup, aammalu umiarsualiviup akornanni aqquuserngit)
- Nukissiuutit (Innaallagissap aqquataaniit pinngikkuni innaallagissiorfimmit kinertumik orsussalimmiit pisut – containerit 2 x 40')
- Imerkik pilersuineq (tatsit qatsissut imeqarfiussapput)
- Imerkik atornikumik saliivik (akuiaavimmiit imeqarfiimmiillu imikoort suliarineqartassaaq kangerlummullu aniatinneqartassalluni)

- Eqqagassat (eqqagassat imerpalasuunngitsut aatsitassarsiorfimmiit pisut katersorneqartassapput kiisalu Qaqortumut assartorneqartassalluktik taavalu Qaqortumi eqqagassat assigingusut assigalugit suliarineqartassallutik)

Ukiumut akuiagassat 500.000 tonsit piiarneqartassatut pilersaarutigineqarpoq, tassanngalu feldspat eudialytilu piiarneqassapput. Akuiagassanik 3000 millioner tonsinik peqartutut naatsorsuutigineqarmat kinguaariinni arlalinni paaasoqarsinnaassaaq.

2011-imi aasakkut sanaartornerup aallartinnissaa 2012-illu naanerata tungaanut ingerlanissaa naatsorsuutigineqarpoq, tassanngalu ingerlatsineq aallartissalluni.

Suliariniakkap inuiaqatigiinnut iluaqutissiissutissaatut sunniutissaatullu naatsorsuutigineqartut

Suliariniagaq Kalaallit Nunaata aningaasarsiorneranut iluaqutaassaaq annermik toqqaanartumik kalaallinik suliffissaqartitsinermigut kiisalu akileraarutitigut isertitatigut (isertitaniit ingerlatseqatigiiffillu akileraarutaasigut), tassa aatsitassarsiorfimmi sulisuniit aamma ingerlatsinermiit namminermit.

Ingerlatsinerup nalaani suliariniakkami naatsorsuutigineqarpoq inuit 60-80-it sulisinneqassasut. Sulisut pisariaqartinneqartussat assigiinngitsunik tamalaanik piginnaaniliussapput, sulisussallu Kalaallit Nunaanneersut salliutinneqassallutik.

Aammattaaq suliariniagaq nunaqqatigiit akornanni suliffeqarfinnik pilersitsinissamut periarfissiissaaq, tassa nioqqutissanik sullissinernillu pilersuiffiusussansik, soorlu nerisassaarniartunik (aalisakkat savaaqqallu neqaannik), errorsisartunik, nerisassiortunik, qarasaasiakkut tapersersuisussanik, sanasunik, kingoraartissaarniartunik, angallatit atorlugit assartuisunik il.il.

Massakkorpiaq sulariniakkami suliffissat assigiinngitsut qanorlu piginnaaneqarfiusariaqarneri erseqqivissumik nalunaarsorneqarsimangillat.

4 INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNISSAANNIK NALILIINEQ

4.1 Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermik suliaqartut

Suleqatigiit Grontmij I Carl Bro A/S-imeersut Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermik suliaqartussat toqqarneqarsimapput. Suleqatigiit taakku immikkut ilisimasaliupput Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinerit sularineqarnerinik misillittagaqartut, Kalaallit Nunaat (oqaatsit kulturilu) pillugit sukumiisumik ilisimasaqartut, aatsitassarsiorneq ataatsimut isigalugu ilisimasaqartut kiisalu paasissutissiinermik aqutissiuinermillu ilisimasaqartut. Grontmij I Carl Bro A/S Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermi siuttuussaaq, taannalu siunnersorteqarfiuvoq qilersorsimangitsoq, suliallu ingerlanerani soqutiginnittut attuumassuteqartut (aamma pisortat) peqataatittassavai.

4.2 Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermi suleriaaseq

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqrarfiup najoqqutassiai (BMP, 2009) Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinerup suliarineqarnerani tunngavigneqassapput. Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinerup pilersaarusiorneqarnerani ingerlanneqarneranilu nunat tamalaat akornanni tunngavisat allat misilittakkallu issittumi aatsitassarsiorfiit suliffissuaqarfiilluniit pillugit naliliiniartarnerni assingusuni pissarsiarineqartarsimasut atorneqassapput. Aammattaaq inooqatigiit inuiaqatigiillu pillugit pissutsinik sunniutaasinnaasunillu paasiniaanermi misissueqqissaarnernilu Kalaallit Nunaanni misilittagaalersimasut atorneqassapput.

Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinerup ingerlanerani tamarmi nunaqqatigiit attuumassuteqartut peqataatinneqarluartassapput. Attaveqatigiinneq oqaloqatigiinnerlu suliap ingerlanerani sammilluarneqassapput peqataatitseriaatsit oqalliteriaatsillu nutaaliaanerpaat atorneqartassallutik. Naliliiniarnermissaaq attuumassuteqartut ilanngussaap suliariniakkap ilusilersorneqarneranut naleqqussaateqartuassapput.

4.2.1 Ataatsimut suleriaaseq

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinermi suliariniakkap sunniutigisinnaasai aammalu inuiaqatigiit aningaasaqarnermikkut iluaqutissarsiarisinnaasaat sanilliunneqartassapput.

Pissutsit tamakku (sunniutit pitsaanngitsut, iluaqutissat, sunniutit toqqaanangitsumik pinngortut il.il.) paasinianeqarnerat pissutsit suli allanngortinneqanngikkallarneranni misissuisimanernik aammalu suliariniakkamik nalilersueqqissaarnermik tunngaveqassapput aammalu apeqqutinik inooqatigiinnermut tunngasunik sukumiinerusumik misissuiffigneqartariaqartunik tunngaveqassallutik.

Sunniutaasinnaasut nassaarineqartassapput taavalu pissutsit nunaqqatigiinut soqutiginaateqarnerpaat salliutinneqartassallutik.

Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermi aammattaaq suut sunniutaaratarsinnaasut paasinianeqartassapput taavalu sunniutaasinnaasut taakku minnerpaatinniarlugit pinngitsoortinniarlugilluunniit iliuuserineqarsinnaasunik siunnersuuteqartoqartassalluni.

Naliliinermisaaq iluaqutissarsiarineqarsinnaasut suussusersiniarneqartassapput taakkulu annertunerpaajutinniarlugit iliuuserineqartussanik siunnersuuteqartoqartassalluni.

Pingaartumik makku sammineqassapput:

- Suliffissanik pilersitsineq, ilinniartitaaneq pikkorissaanerlu kiisalu inuussutissarsiutinik ineriartortitsineq
- Inuuniarnermi atukkat kiisalu kulturikkut allannguutit
- Suliffimmi avatangiisit aammalu peqqissuseq

4.2.2 Aallarnisarnermi suleriaasissaq

Aallarnisarneq (suliassap killilerneqarnera) inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliinerup immikkoortuisa siullersaraat. Immikkoortumi tassani alloriarneq tassaavoq Inuiaqatigiit Sunnerneqarnerannik Naliliinermi apeqqutissat naleqquttut nassaariortussallugit nalunaarsussallugillu. Nalunaarsukkat taakku suliarineqarput allakkiat assigiinngitsut aallaavigalugit, tamakkulu soorlu tassaapput Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfiup najoqqutassiaa (BMP, 2009),, ‘Socio-Economic Impact Assessment Guideline’ (Mackenzie Valley) aammalu ‘Addressing the Social Dimensions of Private Sector Projects’ (International Finance Corporation - World Bank Group).

Aammattaaq kalaallit misissuisimani allaaserisallu soorlu SLiCA (Survey of Living Conditions in the Arctic (Issittumi Inuuniarnikkut Atukkanik Misissuineq) atorineqarput.

Alloriarnerit tulliit tassaapput nalunaarsukkat taakku Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfirmut saqqummiunneqarnerat (15. marts 2010) tamatumalu kingorna arlaleriarluni isumasioqatigiisinerit Qaqortumi Narsamilu ulluni 16. aamma 20. april 2010. ingerlanneqartut. Isumasioqatigiinnerni tamani nalunaarsukkat saqqummiunneqartarput eqimattakkaarnernilu oqaaseqarfigeqquneqartarlutik. Eqimattakkaani nalunaarsukkat misissuataarneqarneranni ilumut apeqqutit taakku apeqqutissaqqissuunersut misissuataarneqarput, peqataasullu apeqqutinik ilassuteqarnissaannut aamma kajumissaarneqarlutik. Taavalu aamma peqataasut aggersakkallu tamarmik oqaaseqaatissaminnik ilanngussassaminnillu allanik nassiusaqaqqullugit qinnuigineqarput.

Isumasioqatigiinnernit angusat nalunaarusiani llanngussaq 1-imiittuni nassaassaapput, taakkunanilu aamma ipput apeqqutit oqaaseqaatillu tamarmik eqimakkattakkaarnerni sammineqarsimasut.

Tassalu suliassamut nassuiaat manna aallarnisaanermi angusanik tunngaveqarpoq kiisalu isumasioqatigiinnermi soqutiginnittunik oqaloqateqarnermi angusanik imaqarluni.

4.2.3 Suliap immikkoortuisa sinnerini suleriaatsit

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut uuttuutunik aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuinermi atorineqqartussanik toqqaanermi tunngavigineqarput najoqqutat issittumi inuuniarnermi atukkanut ilisarnaataaalluartut, tassa Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfiup najoqqutassiaasa saniatigut kiisalu nunat tamalaat akornanni atorineqartartut saniatigut.

Pissutsit tikillugit misissuineq eqqarsaatigalugu, aamma suliariniagaq pillugu paasissutissanik katersineq tusarniaasarnerillu eqqarsaatigalugit, Kalaallit Nunaanni inuuniarnermi sulinermilu atukkat massakkorpiag atuuttut sapinngisamik isiginiarneqassapput. Aammattaaq periaatsit suliarni soqutiginnittunik annertuumik peqataatitsiviusartut atorineqassapput.

4.3 Piffiit misissuiffigineqartut

Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Misissuinermit sumiiffiit suliariniakkamit sunnerneqartussat kiisalu illoqarfiit nunaqarfiillu eqqaaniittut suliariniakkamit sunnerneqartussat tassanngalu iluaquserneqarsinnaasut misissuiffigineqassapput. Suliariniakkami sammineqarnerussapput Kujalleq Kommunermi illoqarfiit pingasut (Qaqortoq, Narsaq aammalu Nanortalik) annermillu Qaqortoq aammalu Narsaq sammineqassallutik.

Pissutsinik tunuliaqutaasunik misissuinermit misissuiffiusut pingasoqiusaassapput: Kalaallit Nunaat tamarmi, Kommune Kujalleq kiisalu illoqarfiit pingasut (Narsaq, Qaqortoq aammalu Nanortalik).

Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Misissuinermit suliariniakkap immikkoortui sammineqassapput:

- Sanaartorneq (2011-2012)
- Ingerlatsineq (2012 - ...)
- Aatsitassarsiorfiup matuneqarnera

5 INUIAQATIGIIT ANINGAASAQARNERATIGUT INOOQATIGIINNERMILU PISSUTSIT INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNERANNIK NALILINERMI SAMMINEQARTUSSAT

Suliap aallaqqataata inerneratut, ilaatigut Qaqortumi Narsamilu isumasioqatigiinnermi soqutiginnittut peqataasut ilanngussaata aallaavigalugit pingarnerit makku paasineqarput:

Suliffissanik pilersitsineq, ilinniartitaaneq aammalu pikkorissaaneq kiisalu inuussutissarsiutinik ineriartortitsineq.

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut inooqatigiinnermullu tunngasut aamma Inuiaqatigiit sunnerneqarnissaannik misissuinermit sunnerneqartussat tassaapput:

- Suliffissaqartitsineq
- Aningaasaqarnermut tunngasut (aningaasaqarneq, ilinniartitaaneq aammalu pikkorissaanerit, tunisassiornermi allannguutit, isertitat amerleriataarnerat)
- Ilinniartitaaneq
- Pisortat sullissinerat aningaasaqarnerallu
- Pilersaaruserneq attaveqaatillu
- Inooqatigiinnermut tunngasut (ajornartorsiuulersinnaasut)
- Peqqissuseq
- Kulturi pinngortitallu pisuussutai
- Sunniutit katinneri

Ilanngussaq 1-imiipput isumasioqatigiinnermi apeqqutit sammineqartut tamarmik, kapitali 10-imilu ipput sulinerup ingerlaqqinnissaanut kaammattuutit isumasioqatigiinnermit taakkunanga marlunnit ilanngussanik aallaaveqartut.

6 INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNISSAANNIK NALILIINIARNERMI PERIAATSIT

6.1 Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuineq

Misissuiniikkut tassuuna Kalaallit Nunaanni sumiiffinni aalajangersimasuni nunamilu tamarmi pissutsit aatsitassarsiornerup aallartinnissaa sioqqullugu piusut ilisimaneqalernissaat siunertarineqarpoq.

Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuinermi inuiaqatigiit katitigaanerat, aningaasarsiorneq pissutsit tamatumalu qanoq iliartornera, naalackersuiniikkut aqqissugaaneq, najukkami suliniaqatigiiffiit, kulturikkut pissutsit, allallu suliariniakkamit sunnerneqarsinnaasut paasissutissanik katersivigineqassapput. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuineq aamma suliariniakkap pissutsinut tamakkununga sunniutigisinnaasaanik siumut eqqoriaanissamut iluaqutaassaaq. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuineq aammalu sunniutaasinnaasunik paasiniaaneq attuumassuteqartut qisuariaataat malillugit allanngortarsinnaapput.

Immikkut isiginiarneqartariaqartut suussusersineqareerpata eqimattat suliariniakkamit sunnerneqartussat misissuinermi immikkut isiginiarneqartussat misissuiffigineqarnissaat sukumiisumik ilusilersorneqassaaq.

Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuinermi paasissutissat pineqartumorpiat tunngasuunngikkaluit pineqartunullu tunngasorpiat uuttorneqarsinnaasut (kisitsisitalerneqarsinnaasut) kisitsisitalernagillu naliliiffigineqaannarsinnaasut atorneqassapput.

Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuinermi suut assigiinngitsut pingaarutilittut isumaqarfigineqartut tunngavigineqassapput. Taakku pingaarutilittut isigisat nassaariniarneqassapput Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfiup ilitsersuutai, (BMP, 2009), Issittumi Inuuniarnermi Atukkanik Misissuineq (Poppel et al, 2007) kiisalu IFC, (IFC, 2003) tunngavigalugit. Sammisani pingaarnerni sammisanilu annikinnerusuni paasissutissat taakku katersorneqarsinnaanersut misissuiffigeqqissaarneqarsinnaanersullu Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermit suliaqartitanit nalilersuiffigineqartassapput.

6.1.1 Paasissutissanik pissarsivinnit allanit paasissutissanik katersineq.

Saniatigut paasissutissanik pissarsivissanit paasissutissaatigineqareersut misissuataarnissaat alloriarnerit tullerissavaat. Paasissutissanik pissarsivissat taakku tassaapput Kalaallit Nunaat aammalu Kommune Kujalleq pillugit paasissutissat pisortatigoortut, aammalu aatsitassarsiorfissaq (Killavaat alannguat) pillugu paasissutissaasinnaasut. Immikkoortumi tassanissaaq ilisimatusarnernit nalunaarusiat misissuinerillu atorneqarsinnaasut ilanngunneqartassapput.

6.1.2 Toqqaanartumik paasissutissarsivissanit paasissutissanik katersineq.

Toqqaanartumik paasissutissanik pissarsiniarnermi paasissutissanik kisitsisalersorneqarsinnaasunik kisitsisitaqaratillu nalilersugaasunik katersueriaatsit atorneqassapput.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinermik suliaqartitat apeqputinik akisassanik sakkusanillu aalajangersimasunik suliaqassapput paasissutissanik kisitsisitalersorneqarsinnaasunik katersinermi atortussanik. Periaatsit taakku nunat tamalaat akornanni atorneqartartut, najukkami misilittakkat aammalu TANBREEZ-ilp aatsitassarsiorfiliariniagaanut tunngasuiit aallaavigalugit suliarineqassapput.

Immikkut ilisimasallit nunani tamalaaneersut periaatsit sakkussallu atorneqartut taakku ilisimatuussutsikkut akuerisaanerit uppersassavaat. Immikkut ilisimasallit Kalaallit Nunaannut tunngasunik tunuliaqutallit periaatsinik sakkussanillu toqqaanermi naleqqussaanermilu najukkami pissutsit isiginiarneqarnissaat akisussaaffigissavaat. Sakkusat tamarmik atorneqalertigatik misiligarneqassapput.

Periaatsit naliliisarnermik tunngaveqartut

Periaatsini naliliisarnermik tunngaveqartuni inuit naatsorsuutigisaat takorluugaallu suliarineqartarput, tassa imminnut qanoq isumaqarfigineri silarsuarmullu qanoq isumaqarnerat sammineqartarpoq. Sammisap pisariussusia aammalu eqimattat pineqartut annertussusivii aallaavigalugit periaatsit assigiinngitsut atorneqassapput.

Eqimgattat annertuut eqqarsaatigalugit eqimattakkaanik ataatsimiititsinerit eqimattakkaanillu apersuinerit atorneqartassapput. Eqimattani minnerusuni, soorlu eqimattani eqimattanut annerusunut sinniisuutillugit immikkut sammineqartuni peqataatitsisarnermi periaatsit atorneqassapput paasissutissanik, isummanik, naatsorsuutigisanik takorluukkanillu katersuinermi atorneqartussatut.

Inuit sumut arlaannut aalajangersimasumut immikkut ilisimasaqartut ataasiakkaarlugit apersoneqartassapput paasissutissat immikkut pineqartut samminiarlugit aammalu pissutsit pisariusut paasilluarumallugit kiisalu pisut assingoratarsinnaasut paasisaqarfiginiarlugit.

Paasissutissat periaatsit naliliiffiusartut atorlugit eqimattani immikkut sammisanit katersorneqartussat tassaapput

- Nunaminertap/sumiiffiup atorneqarnera
- Inuuniarnermi atukkat/inuuniutit aammalu kulturikkut allannguutit
- Peqqissuseq
- Inuussutissarsiutitigut periarfissat
- Ilinniartitaaneq

Toqqaanartumik paasissutissanik pissarsivissaniit paasissutissanik katersinerup kingorna paasissutissat katersugaasimasut pillugit nalunaarusianik aammalu ataatsimiinnermit/isumasioqatigiinnermit paasisanik imaqarnilianillu nassiussisoqartassaaq.

Kapitali 7-imi allattorsimapput soqutiginnittut toqqaarneqarsimasut kikkussusii aammalu taakku aasitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuinermi kiisalu inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuinerup sinnerani qanoq peqataatinneqarnissaat.

Misissuinerit kisitsitalersuiffiusut

Misissuinerit kisitsitalersuiffiusut najukkani ataasiakkaani sumi naleqquffiini paasissutissanik katersinermi atorneqartassapput. Tamatumani Issittumi Inuuniarnermi Atukkat pillugit Misissuineq (Poppel et al, 2007) atorneqassaaq, aammalu misissuinerit allat, soorlu nuttassusermik misissuineq (Nuttassusermik misissuinerimmi aqutsisoqatigiit, 2010) atorneqassallutik.

6.2 Suliffissat – suliffissanut uuttuut

TANBREEZ -ip suliffissanik pilersitsisinnaassusia naliliiffiginarlugu suliffissanut uuttuut atorneqassaaq.

Uuttuut taanna atorlugu suliffissaq ataaseq aatsitassarsiorfimmi toqqaanartumik pilersinneqaraangat illoqarfinni ataasiakkaani suliffissat qassit pilersinneqartassanersut naatsorsorneqartassaaq. Matumani pineqartut tassaapput suliffissat toqqaannangitsumik pilersinneqartut, tassa nioqqutissaarniarnikkut sullissinikkullu pilersinneqartussat, taavalu aamma suliffiit inuit aatsitassarsiorfimmi sulisuusut suliffinnilu aatsitassarsiorfiup nassatarisaani sulisuusut aningaasaateqarnerulereratigut pilersinneqartussat pineqarput.

Naatsorsuineq taanna paasissutissat, sulianut najukkami pissutsinut naleqqussarneqarsimasunut tunngasut, aallaavigalugit ingerlanneqassaaq.

6.3 Sunniutininik namminernik naliliinermi periaatsit

Suliariniakkami sanaartornerup ingerlatsinerullu nalaani sunniutissanik (pitsaasunik pitsaannangitsunillu) misissueqqissarnermi periaaseq atorneqartussaq tuluttut taaneqartarpoq Social Impact Matrix (Inuiaqatigiinnut Sunniutininik Naatsorsueriaaseq). Naatsorsueriaaseq taanna Leopold Matricen (Leopold et al, 1971) tunngavigalugu suliaavoq. Naatsorsueriaaseq marloqiusaavoq, tassa suliariniakkami ingerlatanik aammalu inooqatigiinnermut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut tunngasunik suliariniakkamit sunnerneqartussatut naatsorsuutigineqartunik imaqarami. Naatsorsueriaaseq taanna 6.1-imi takuneqarsinnaavoq.

Akuleriaanut tamanut sunniutit assigiinngitsut suussusersineqartassapput qanorlu ittuussusii oqaluttuarineqartassallutik. Taannalu sunniutit pitsaasut pitsaanerpaanngortinniarnissaannut pitsaannangitsullu minnerpaatinniarnissaannut atorneqassaaq. Naatsorsueriaaseq tabel 6.1-imi takuneqarsinnaavoq.

Tabel 6.1. Naatsorsueriaatsimut sunniutissat paasineqartut misissoqqissaarnerini atorneqartussamut takussutissiaq.

		Inooqatigiinnermut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut tunngasut		
		Inuussutissarsiuutitigut periarfissat	Suliffinniik pilersitsineq	Il.il..
Suliat	Nioqqutissanik assartuineq	Sunniutip qanoq issusia	Sunniutip qanoq issusia	
	Akuiakkanika assartuineq	Sunniutip qanoq issusia	Sunniutip qanoq issusia	
	Il.il.			

7 SOQUTIGINNITTUNIK PEQATAATITSINEQ

7.1 Soqutiginnittut

Suliariniagaq manna pillugu soqutiginnittuusut nassaariortorneqarput, ilaatigut Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqaqfiup najoqqutassiai (2009) tunngavigalugit ilaatigut 2010-imi aprilimi isumasioqatigiisitsinermi soqutiginnittut oqaloqatigisarnerat tunngavigalugu

Tabel 7.1. TANBREEZ-ip suliariniagaanut soqutiginnittuusut nassaarisat

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqaqfik
Naalakkersuisoqarfii: - Peqqissuseq - Isumaginninneq - Aalisarneq, piniarneq nunalerinerlu - Inuussutissarsiorneq suliffeqarnerlu - Nunami namminerimi pissutsit, Pinngortitaq Avatangiisit - Ineqarneq, Attaveqarneq Angallannerlu - Kulturi, ilinniartitaaneq, ilisimatusarneq ilageeqarnerlu
Kujalleq kommune - Inuussutissarsiorneq suliffeqarnerlu - Kulturi, sunngiffik pinaveersaartitsinerlu - Teknik, avatangiisit ineqarnerlu - Atuarfeqarneq meeqqeriveqarnerlu - Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq
Pinngortitaleriffik
Kommit Kattuffiat (KANUKOKA)
Sulinermik Inuussutissarsiuteqartut Kattuffiat (SIK)
Sulisitsisut Peqatigiiffiat (GA) NUSUKA
Suliffissarsiuussisarfik (Piareersarfik)
Suliffeqarnermut Immikkoortortaq
Narsami Inuussutissalerinerlut Ilinniarfik
Aatsitassarsiornermut Sanaartormullu Ilinniarfik (Sanilin)
Aalisakkanik Tunisassiornermut Ilinniarfik
Saviminilerinerlut Ilinniarfik
Takornariartitsineq Inuussutissarsiornerlu pillugit Siunnersuisoqatigiit GTE
Aalisartut piniartullu Kattuffiat aammalu imkkoortortat (KNAPK, APP)
Sunngiffimmini aalisartut piniartullu (TKAP)
Savaatillit
Nunalerinermi Misileraavik
Nunatta Katersugaasivia Toqqorsivialu
Narsap Katersugaasivia
UNESCO
Pinngortitamik illersuiniaqatigiiffik
Arnat Peqatigiit
Utoqqaat Peqatigiiffiat
Sulinermik Nakkutilliisoqarfik
ICC
Earth Charter, AVATAQ, Timmiaq il.il
Najukkami suliffeqarfii

7.2 Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliiniarnermi soqutiginnittunik peqataatitsineq

Tabel 7.2 Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliiniarnerup ingerlarngata immikkoortuini assigiinngitsuni soqutiginnittunik toqqakkanik peqataatitsineq

<i>Inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliinerup killiffia</i>	<i>Soqutiginnittut</i>	<i>Peqataatitsinermi siunertaasoq</i>	<i>Piffissaq</i>
Aallarniutaasumik misissuineq (isumasioqatigiinneq)	Ilanngussaq 1-imi peqataasut allassimaffiat takuuk	Ilaatigut siunertaapput suliariniakkap ilisartinneqarnissaa naliliinermi sammineqartussanik killiliiniarnermi ilanngussanik oqaaseqaatinillu pissarsinissaq	16. aamma 20. april 2010

<i>Inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliinerup killiffia</i>	<i>Soqutiginnittut</i>	<i>Peqataatitsinermi siunertaasoq</i>	<i>Piffissaq</i>
Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuineq (Naliliisarnerit atorlugit)	Oqartussat inuillu paasissutissanik attuumassuteqartunik pissarsisinnaasut	Siunertaasoq tassaavoq paasissutissat pissarsivissanit allanit pissarsiarineqarsinnaanngitsut katersoriigaaluillu uppersarsarneqarsinnaanngitsut katersussallugit imaluunniit katersoriikkat nutartissallugit	Juni 2010
Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusut pillugit apersuineq: (Kvalitative metoder)	Soqutiginnittut toqqakkat	Siunertaasoq tassaavoq paasissutissanik aammalu isummanik/takorluukkanik (aarleqqutinik, naatsorsuutigisanik, il.il.) soqutiginnittunit aalajangersimasunit suliariniakkamit sunnerneqartussanik pisunik katersineq (soorlu aalisartut piniartullu)	Juni 2010
Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuineq (kisitsisitalersuineq)	Narsami, Qaqortumi ilaatigullu Nanortalimmi innuttaasut sinniisui	Siunertaasoq tassaavoq aatsitassarsiorneq sioqqullugu inoqutigiikkaat misissuiffigissallugit pingaartumik kikkut sunnerneqarsinnaasut akornanni toqqakkat immikkut misissuiffigissallugit	Juni 2010

<i>Inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliinerup killiffia</i>	<i>Soqutiginnittut</i>	<i>Peqataatitsinermi siunertaasoq</i>	<i>Piffissaq</i>
Iluaqutissat Sunniutissallu pillugit pilersaarusiornq	Soqutiginnittut peqataatinneqartut (tabel 7.1)	Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit pilersaarummi pingaarnarpaat nassaariniarnissaat siunertaavoq. Tamanna soqutiginnittut annertuumik peqataatinneqarneratigut pissaaq	Maj 2010 – Oktober 2010
Malinnaaviginninn ermut- ¹ nalilersuisarnermulu- ² pilersaarutit	Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik toqqakkallu	"Iluaqutissat" aammalu "Sunniutissat pillugit pilersaarutip qanoq malinnaaffigineqarnissaannik nalilersuiffigineqartarnissaanillu aalajangiineq	August 2010 - Oktober 2010

<i>Inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliinerup killiffia</i>	<i>Soqutiginnittut</i>	<i>Peqataatitsinermi siunertaasoq</i>	<i>Piffissaq</i>
Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik nalunaarusiap tusarniaassutigine qarnera	Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik	Missingersuusaaqqaartup Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfimut saqqummiunneqarnissaa pilersaarutigineqarpoq	
Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik nalunaarusiap tusarniaassutigine qarnera	Soqutiginnittut peqataatinneqartut (tabel 7.1) Kikkut tamarmik	Siunertaasoq tassaavoq sunniutinik misissueqqissaarnermi paasisat aammalu "iluaqutissat" kiisalu "sunniutissat" pillugit pilersaarutini kaammattuutit saqqummiutissallugit, qulaajassallugit, uppersassallugit aammalu taakkununga qisuariaatigineqartut tigussallugit.	November 2010 - December 2010

¹ **Malinnaaviginninneq.** Pissutsit ingerlasut pillugit ingerlaavartumik paasissutissanik katersisarneq misissueqqissaartarnerlu. Malinnaaviginninneq pissutsit qanoq ingerlanerannik paasiniaarnermi atorneqartarpoq. Taamaamat malinnaaviginninnikkut anguniakkat aalajangiunneqarsimasut eqqarsaatigalugit pissutsit qanoq ingerlanerat piaartumik paasineqarsinnaasarpoq. Uuttuutit toqqakkat qassiit aallaavigalugit malinnaaneq pikkajuttarpoq.

² **Naliliinsarneq:** Suliat naatsorsuutigineqartut ingerlasimanerannik misissuineq. Naliliineq atorneqakkajuttarpoq suliat sooq iluatsissimanersut iluatsissimanginnersulluunniit paasinialugit, taamaalilluni pissutsit pitsaanerusiinnaappata pitsanngorsaasoqarsinnaanngussaaq.

8 INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNISSAANNIK NALILIINEQ PILLUGU NALUNAARUSIAP ILUSAA

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfiup najoqqutassiai (AIP, 2009) naapertorlugit Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliineq pillugu nalunaarusiaq kalaallisut, danskisut tuluttullu suliarineqartussaavoq.

TANBREEZ–ip suliariniagaata inuiaqatigiinnut sunniutissaanik naliliinermik nalunaarusiap imarisaanik nalunaarsuiffimmi makku aallaavigineqassapput (AIP, 2009):

- Ungaloq
- Eqikkaaneq
- Oqaatsit aalajangersimasumik atorneqartut aammalu naalisaanerit
- Ilisarititsineq
- Naalackersuinikkut ingerlaatsit, inatsisit allaffissornikkullu atugassarititaasut
- Suliariniakkap nassuiarneqarnera
- Periaatsit nassuiarneqarneri
- Aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuuniarnermi atukkanik nassuiaaneq
- Sunniutaasinnaasut
- Periarfissanik allanik misissuineq
- Iluaqutinik pitsanngorsaaneq aammalu sunniutinik pitsaanngitsunik pinaveersaartitsineq
- "Iluaqutissanik" "Sunniutissanillu" pilersaarut
- Malinnaaviginninnissamut pilersaarut
- Naliliisarnissamut pilersaarut
- Innuttaasunik peqataatitsineq
- Ilanngussat

9 INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNISSAANNIK NALILIINERMI PIFFISSAQ

Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermi aammalu paasisutissani pigineqareersuni piffissap ingerlanissaanut pilersaarutaagallartoq matuma kingulianiippoq

Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliinermi killiffiit	Piffissaq
Aallarniineq(killiliineq) (suliassamut nassuiaatip sularineqarnera)	Marts – Maj 2010
Suliassamut nassuiaat	Maj 2010
Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik misissuineq	Juni 2010
Pissusioreersunik nalunaarusiaq	Juli 2010
Sunniutinik pinngitsoortitsiniutissanillu misissueqqissa	Juni – Oktober 2010
Iluaqutissanik, sunniutissanik malinnaaviginninnissanillu pilersaarut	Juni – Oktober 2010
Inuiaqatigiit Sunniutissaannik Naliliinermut missingiut inaarutaasoq	November 2010
Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinerup tamanut tusarniaassutigineqarnera	November – December 2010
Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliineq inaarutaasoq	Januar 2011
Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit isumaqatigiissutip sularineqarnera	Januar – Marts 2011
Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit isumaqatigiissut inaarutaasoq	?

10 SULINERUP INGERLAQQINNISSAANUT KAAMMATTUUTIT

2010-imi aprilimi isumasioqatigiisitsinerit aallaavigalugit makku kaammattuutigineqarput (Isumasioqatigiinnerit pillugit nalunaarusiaq tamakkiisoq llanngussaq 1-imiippoq)

Suliffissat

- Aatsitassarsiorfimmi sulissagaanni piginnaanerit pigisariaqartut nalunaarsorneqartariaqarput (aamma oqaatsit eqqarsaatigalugit).
- Suliffiit suliariniakkami atorfigineqartussat nalunaarsorsimaffiat ujjartorneqarpoq.
- Aatsitassarsiorfimmi sulinerup eqaatsumik aaqqissugaanissaa kissaatigineqarpoq
- Ilinniartitaanerit sungiusaanerillu ataatsimut sammineqarneri

Sulinermi atukkat

- Atorfeqariaatsit assigiinngitsuunissaannik eqqarsaat (sapaatit akunnerit marluk sulilluni marlunnilu sulinngiffeqarluni aammalu pingasuni sulilluni pingasunilu sulinngiffeqarluni)
- Sulisut aatsitassarsiorfimmi sulisoriinnarnissaat qularnaarniarlugu sulinngiffeqarnerini assigiinngitsunik sammisassaqaarnissaannik periarfissarsiorneq

Paasissutissiisarneq

- Innuttaasut suliariniagaq pillugu ataatsimut ingerlaavartumillu paasissutissinneqartarnissaat kissaatigineqarpoq.
- Suliariniakkami suliffissanngortut pillugit piaartumik ilisimatitsisoqartarnissaa kissaatigineqarpoq taamaalillutik innuttaasut aatsitassarsiorfimmi sulinissaminnut piareersarsinnaaniassammata, soorlu pisariaqartinneqartunik ilinniartitaallutik pikkorissagaallutillu
- Suliffissat sulinermilu atukkat pillugit paasissutissanik nalinginnaasunik pisariaqartitsineq

Ilinniartitaaneq/pikkorissaaneq

- Aatsitassarsiorfimmi ilinniartoqarsinnaava?
- Najukkani ilinniartiit qanoq peqataatinneqassappat?
- Nanortalik aamma soqutiginnittunut ilaatinneqartariaqarpoq tassanimi aatsitassarsiornermi allami sungiusaanerit ilinniartitsinerillu misilittagaqarfigineqarmata.
 - GMS-ip atorneqarnissaa takorloorneqarpoq Nanortalimmi aatsitassarsiornermi peqataareersimmata.

Inuussutissarsiornikkut periarfissat

Aatsitassarsiorfimmu sullissinissamik nioqqutissanillu pilersuinissamut periarfissat

- Nunaqqatigiit aatsitassarsiorfimmu sullissinerit nioqqutissanillu pilersuinerit pillugit qanoq piareersarpat – tassa suliasat tamakku tamaanimiunit annerpaamik isumagineqarnissaat siunertaralugu?

Attaveqaatit

- Siunissami Narsamiit aatsitassarsiorfimmu aqqusineqalersinnaava? Taamaaliortoqassappat kommunip ineriartortitassaanut allanut ataqqatigiissaarneqartariaqarpoq

- Umiarsualivik pillugu apeqquteqartoqarpoq
 - Itissusia naammappat?
 - Kangerluarsummut aqputaa naammattumik ikertussuseqarpa itissuseqarpu?
 - Siku - ajoqutaassava?
- Umiarsuit useqaratik aatsitassarsiorfiliarnerminni assartuisinnaappat? (Qaammatit sisamat ingerlaneranni umiarsuit ukiumut arfinillit)?
- Innaallagissamik pilersuineq
 - Periarfissat mingunnanginnerusut allat aamma misissorneqartariaqarput.
- Akuilarnerlukut allanut atorneqarsinnaappat?
- Suliniutit assigiinngitsut suleqatigiiffiqineqarnissaat kissaatigineqarpoq (matumani pingaartumik Kuannersuit eqqarsaatigineqarput)

Qulequttat Avatangiisit Sunnerneqarnissaannik Naliliisussanut ingerlateqqinneqartut

- Tatsimut akuiarnerlukunik eqqaaneq naammattumik isumannaassuseqarpa?
- Aatsitassarsiorfimiit pujoralaat savaateqarfimmu aatsitassaqaarfiup kujataaniittumut sunniuteqassappat?
- Aatsitassarsiorfimiit pujoralaat nunalerinermik misileraavimmut sunniuteqassappat?
- Imermik pilersuineq – tamaani naammattumik imeqarpa? (Kuup eqaloqarfiusup ukiarnerusukku kuukittalersimanera maluginiarneqarsimavoq)

11 ALLAKKIAT NAJOQQUTARINEQARTUT

Ilanngussaq 1-imiippoq 16. aamma 20. april Qaqortumi Narsamilu isumasioqatigiinnernit marlunnit nalunaarusiaq. Nalunaarusiami tassani misissuiffiqisassanik killiliinermik allakkiq ippoq taannalu soqutiginnittunut isumasioqatigiisitsinermi oqaloqatiginnissutigineqarpoq, aamma nalunaarusiamiipput isumasioqatigiinnerni oqaaseqaatigineqartut ilanngussallu.

12 NAJOQQUTAT

BMP (Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik), SIA Guidelines for Mining Projects, November 2009 http://www.bmp.gl/minerals/SIA_guidelines.pdf

Exploitation in Greenland. Bureau of Mineral and Petroleum, March 2007
- Online: www.bmp.gl (minerals)

International Finance Corporation (IFC), Addressing the Social Dimension of Private Projects – Good practice Note, 2003
[http://www.ifc.org/ifcext/enviro.nsf/AttachmentsByTitle/p_SocialGPN/\\$FILE/SocialGPN.pdf](http://www.ifc.org/ifcext/enviro.nsf/AttachmentsByTitle/p_SocialGPN/$FILE/SocialGPN.pdf)

International Principles for Social Impact Assessment. IAIA Special Publication Series No. 2. May 2003.
<http://www.iaia.org/publicdocuments/special-publications/SP2.pdf>

Leopold, L. B., Clarke, F. E., Hanshaw, B. B. and Balsley, J. R. A procedure for evaluating environmental impact. Geological Survey Circular 645, Government Printing Office, Washington, D.C. 13 pp, 1971.

Mackenzie Valley, Socio-Economic Impact Assessment Guidelines, ?
http://www.reviewboard.ca/reference_lib/index.php?section=18

Mobilitetsstyregruppen, Mobilitet i Grønland, 2010

Poppel B. et al, Survey of Living Conditions in the Arctic (SLiCA): Inuit, Saami and the Indigenous Peoples of Chukotka, 2007. <http://www.arcticlivingconditions.org/>

Principles and guidelines for social impact assessment in the USA. The Interorganizational Committee on Principles and Guidelines for Social Impact Assessment, 2003
- Online:
<http://www.iaia.org/modx/assets/files/US%20principles%20final%20IAPA%20version.pdf>

Additional relevant literature is described in the following publication (p. 100-103):

Social Analysis Guidelines in Natural Resource Management. The World Bank.
- Online:
http://info.worldbank.org/etools/library/view_p.asp?lprogram=107&objectid=238462

ILANNGUSSAQ 1

**Qaqortumi Narsami ulluni 16. aammalu 20. april 2010 isumasioqatigiinnernit
nalunaarusiaq**

**16. april 2010 Qaqortumi kiisalu
20. april 2010 Narsami
isumasioqatigiinnernit nalunaarusiat**

Aatsitassarsiorfik TANBREEZ

Maj 2010

IMAI		QUPPERNEQ
1	AALLAQQAASIUT	4
1.1	Siunertaq	4
1.2	Pisussanut pilersaarut	4
2	SULIARINIAGAQ NAATSUMIK	5
3	INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNISSAANNIK NALILIINEQ AAMMALU SOQUTIGINNITTUT	6
3.1	Kikkut attuumassuteqarnissaat pillugu siunnersuut	7
4	ISUMASIOQATIGIINNERNIT INERNILIUSSAT	7
5	EQIMATTAKKAARNERIT	8
6	ALLORIARNERIT TULLIUTTUT	9
7	PEQATAASUT	9
1.	SULIFFISSAQARTITSINEQ	13
2.	ANINGAASARSIORNERMUT TUNNGASUT (ANINGAASAQARNEQ, ILINNIARTITAANEQ PIKKORISSAANERLU, TUNISASSIORNERUP ALLANNGORNERA, ISERTITAT QAFFARIATAARNERAT)	13
3.	ILINNIARTITAANEQ PIGINNAANGORSAANERLU	15
4.	PISORTAT SULLISSINERI ANINGAASAQARNERLU	15
5.	PILERSAARUSIORNEQ KIISALU ATTAVEQARNERMI PILERSUINERMILU ATORTORISSAARUTIT	15
6.	INOOQATIGIINNERMUT TUNNGASUT (INOOQATIGIINNIKKUT AAQQIAGIINNGINNERIT, AJORNARTORSIULERSINNAASUT, INUUSAASEQ AAMMALU KULTURI)	16
8	AJORNARTORSIULERSINNAASUT	16
7.	PEQQISSUSEQ	17
8.	PINGGORTITAP PISUUSSUTAI, TAKORNARIARTITSINEQ KULTURILU	18
9.	SUNNIUTIT KATTUNNERI	19

ILANNGUSSAT

1.1 Eqimattani oqallinnernik apequtinillu ilisaritsineq

1.2 Apequtissat eqimattani saqqummiunneqartut

1 AALLAQQAASIUT

TANBREEZ Mining Greenland A/S 16. april 2010 Qaqortumi kiisalu 20. april 2010 Narsami Kangerluarsuup qinnguata qimaani aatsitasarsiornissamik pilersaarummut atatillugu soqutiginnittunut assigiinngitsunut isumasioqatigiisitsivoq.

1.1 Siunertaq

Isumasioqatigiisitsinermi ilaatigut siunertaasut tassaapput pilersaarut pillugu paasissutissiissalluni ilaatigullu aatsitassarsiornermut atatillugu inooqatigiinnikkut inuiaqatigiillu aningaasaqarneratigut atukkanik naliliinissat pillugit ilisimatitsissuteqassalluni aammalu suliamut tassunga soqutiginnittut ilanngussaqaqtissallugit. Taamaammat isumasioqatigiinnerit marlungorlugit avitaapput, tassa ilisarititsinertaqarput aammalu eqimattakkaarluni sulinertaqarlutik.

Isumasioqatigiinnermut piareersaatitut sammisat apeqqutillu assigiinngitsut suliariniakkami aallaaviusussat imarisassaasullu suliarineqarput. Aamma takuuk ilanngussaq 1.1

Eqimattakkaarnerni apeqqutissiat tamakku eqqortuunersut naleqquttuunersullu oqallisigineqarnissaat aallaavigineqarpoq kiisalu apeqqutit suliariniakkamut tunngasut apeqqutigisariaqarnersut oqaluuserineqassalluni.

1.2 Pisussanut pilersaarut

- TANBREEZ Mining Greenlandip ilisarititsinera
- Siunertaq / isumasioqatigiinnermi pisussatut takorluukkat
- Suliariniakkap ilisaritinneqarnera
 - Aatsitassaqaarfik
 - Suliariniagaq immini aammalu aallartisararluni suliarineqarnera kiisalu sulisut amerlassusissaattut ilimagisat
 - Piaanissamik qinnuteqaammut atatillugu misissuinerit ingerlanneqaqtariaqartut
- Inuiaqatigiit sunnerneqarnissaannik naliliinerup saqqummiunneqarnera
- Makku qulequtaralugit eqimattani oqallinnerit:
 - Suliffissat
 - Aningaasanut tunngasut
 - Ilinniartitaaneq
 - Pisortani sullissineq aningaasaqarnerlu
 - Pilersaarutit attaveqaatillu
 - Inooqatigiinnermut peqqissusermullu tunngasut
 - Kulturi pinngortitallu pisuussutai
 - Ataatsimut sunniutit
- Ataatsimoorluni saqqummiineq
- Naggasiineq

2 SULIARINIAGAQ NAATSUMIK

TANBREEZ-ip aatsitassarsiornerani Qaqortup Narsallu akornanni ittussatut (nunap assinga takuuk) pilersaarutigineqartumi piarniarneqartoq tassaavoq kakortokit. Kakortokit assigiinngitsunik pingasunik qalerinneqarpoq: aappalaartoq (eudialyt), qaqqortoq (feldspat-nefelin) kiisalu qernertoq (arfvedsonit).

Aatsitassap sumiiffia aatsitassarsiorfissarlu nunap assingani ersipput.

Aatsitassarsiorfiliariniakkami issapput paaavik ammaannartoq, akuaavik, umiarsualivik, najugaqarfik, akuiarnerlukunik eqqaavik kiisalu taakku akornini aqqusinaluit.

Akuaaneq pisariitsuvoq, akuutissanik atuiffiussanani, tassa aserortiveqassaaq kingornalu saviup kajungerisaa atorlugu immikkoortiteriviussalluni..

Pilersaarutigineqarpoq ukiumut akuiagassaq 500.000 tons piarneqartassasoq. Aatsitassaq minnerpaamik 3000 mio tonsiussangatinneqarpoq.

Kisitsisit massakut pigineqartut naapertorlugit ingerlatsinerup nalaani inuit 60 – 80 sulisorineqarnissaat ilimagineqarpoq taakkulu maanna naatsorsuinerit malillugit 75%-ii nunaqavissuussapput, sinnerilu 25%-it nuna allamiuussallutik.

Aamma naatsorsuutigineqarpoq kujataani inuussutissarsiornikkut periarfissanik assigiinngitsunik soorlu niuernikkut sullissinikkullu periarfissaqalissasoq, soorlu inuussutissanik (aalisakkanik savallu neqaannik) pilersuinermi, errorsisarnermi, eqqiaanermi, nerisassiornermi, illunik/ineeqqanik/akunnittarfinnik attartortitsisarnermi, qarasaasialerinikkut, sanasut ikiuuttarnerisigut, kingoraartissanik pilersuinnikkut, angallatinik assartuinermi allanilu periarfissanik pilersoqassasoq.

2010-ip ingerlanerani misissuinerit assigiinngitsut ingerlanneqassapput, soorlu inooqatigiinnikkut aningaasarsiornikkullu sunniutissanik misissuinerit aammalu avatangiisinik misissuinerit.

Sanaartorneq 2011 aamma 2012-imi ingerlanneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq, aatsitassarsiorfillu 2012-ip naanerani aallartissangatinneqarluni.

Avatangiisinik misissuinerit eqqarsaatigalugit pinngortitap uumasullu namminneq qanoq issusii ukiuni arlalinngortuni misissuiffigineqartarput (aalisakkat, kuummi imeq, qillinerit, timmissat assigisaallu). Misissuinerugallartut naapertorlugit aatsitassarsiorfimmi tunisassiat avatangiisinut ulorianartunik soorlu saffiugassanik oqjimaatsunik sananeqaatinillu allanik pinngortitamut ajoqusiinnaasunik akoqarnaviangillat. Aamma aatsitassarsiorfik aalisarfinnut pingaarutilinnut ajoqutaassangatinneqanngilaq. Aamma uumasut naasullu qaqutigoortut uumaffimminnik annasaqarnissaannik malunnartoqanngilaq.

3 INUIAQATIGIIT SUNNERNEQARNISSAANNIK NALILIINEQ AAMMALU SOQUTIGINNITTUT

Inuiaqatigiit sunnerneqarnissaannik naliliinermi siunertaasoq tassaavoq aatsitassarsiorfiliariniakkap inooqatigiinnikkut aningaasarsiornikkulu sunniutissaanik naliliissalluni, aammalu aatsitassarsiorfiup iluaqutissartai annerpaatinniassallugit suliariniakkallu ajoqutissartai minnerpaatinniassallugit.

Piiaanissamik qinnuteqarnermi inuiaqatigiit sunnerneqarnissaannik naliliisoqarnissaa Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfirmiit piumasaaqatigineqarpoq. Siusinnerusukkut naliliineq taanna avatangiisit sunneqarnissaannik naliliinermut ilaasaraluarpoq.

Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik naliliinermut makku ilaapput:

- Naliliinerup annertussusia tassanilu sammineqartussat
- Aatsitassarsiornerup sunniuteqalinngikkallarnerani pissutsinik misissuineq
- Iluaqutissanik sunniutissanillu misissueqqissaarneq, kiisalu inuiaqatigiit ajornartoofigisinnaasaannik periarfissaannillu qulaajaaneq
- Iluaqutissanut sunniutissanullu pilersaarut (pitsaasut annerpaatinniassallugit ajoqutissallu minnerpaatinniassallugit)
- Inuiaqatigiit sunnerneqarnissaannik naliliinermik nalunaarusiaq kiisalu tamanut ammasumik tusarniaaneq

- Inuiaqatigiit Sunnerneqarnissaannik Naliliineq inaarutaasoq
- Iluaqutissat sunniutissallu pillugit suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut
- Iluaqutissat sunniutissallu pillugit pilersaarut inaarutaasoq (pitsaasut annerpaatinniassallugit ajoqutissallu minnerpaatinniassallugit) kiisalu pissutsinik malinnaaviginninnissamut pilersaarut

3.1 Kikkut attuumassuteqarnissaat pillugu siunnersuut

Isumasioqatigiinneri siunnersuutigineqartut allaavigalugu kikkut attuumassuteqarnissaannik siunnersuutit makku eqikkarneqarput:

Namminersorlutik Oqartussat (Peqqissuseq, isumaginninneq, Aalisarneq, Piniarneq Nunalerinerlu, Nunami namminerm pissutsinut tunngasut, Pinngortitaq avatangiisillu, Attaveqaatit angallannerlu, Kultur, Ilinniartitaaneq ilisimatusarnerlu Kommune Kujalleq (Inuussutissarsiorneq suliffeqarnerlu, Kulturi, sunngiffik pinaveersaartitsinerlu, isumaginnittoqarfik, Teknik, avatangiisit Ineqarnerlu, Atuarfeqarneq paaqqinnittarfeqarnerlu)

KANUKOKA

Najukkami inuussutissarsiortut

Aalisartut piniartullu

SIK/SIP

Sulisitsisut kattuffiit (GA aamma NUSUKA)

Suliffissarsiuussisarfik, Piareersarfiit

Nunalerinermut tunngassutillit

Siunnersorteqarfik

Aatsitassarsiornermut ataatsimiititaliaq

Takornariartitsisut

Katersugaasiviit

UNESCO

ICC

A/S INI

Pinngortitaleriffik

Ilinniarfiit

Nukissiorfiit (innaallagissamik pilersuineq)

Najukkami suliffeqarfiit sullissinermik suliallit

Avatangiisitigut suliniaqatigiiffiit (AVATAQ, Timmiaq il.il)

4 ISUMASIOQATIGIINNERNIT INERNILIUSSAT

Isumasioqatigiinnerit pitsaasumik ammasumillu ingerlanneqarsimapput. Isumasioqatigiinnerit ingerlanerini arlalinnik apeqquteqartoqartarpoq. Apeqqutit ilarpaalui suliariniakkami suliffissaqartitsinerlut kiisalu nioqqutissanik sullissinernillu tunniussisarnermut tunngasuupput.

Apeqqut qaqinneqartoq ataaseq tassaavoq ”suliffissat nuna allamiunut naatsorsuunneqartut nunaqavissunit tiguneqassappata qanoq iliortoqartariaqarpa?” Aammalu suliffiit sorliit nunaqavissunit tiguneqarsinnaanngitsutut isumaqarfigineqarpat?

TANBREEZ-imiit tikkuarneqarpoq arnat atorfinitsinneqarnissaat eqqumaffigilluarneqassasoq, aamma suliat Kalaallit Nunaanni arnanut naatsorsuutigineqakkajunngitsut eqqarsaatigalugit (soorlu maskinanik ingerlatsisutut, biilertutut il.il. atorfiit eqqarsaatigalugit). Tamatumunnga atatillugu TANBREEZ-ip pilersaarutigaa suliariniakkami arnat amerlanerusut sulilersinniarlugit ilinniartitaanernik/pikkorissarnernik neqerooruteqarniarluni.

Siusinnerusukkut piginnittuusup siunnersuutigisimasaatut Qaqortup aammalu Nakkaalaap avannaatungaaniit akornanni aqquerniorsinnaaneq apeqqutigineqarpoq. TANBREEZ tamatumunnga akissuteqarluni unnerpoq maanna suliariniakkap angissusia eqqarsaatigalugu aqqusineq akisuallaassammat maanna pilersaarutaasunut ilaanngitsaq. Piginnittuusimasup suliariniagaanut sanilliullugu suliariniagaq maanna atuuttoq allannguuteqangaatsiarsimavoq. Suliariniagaq maanna ingerlanneqartoq kingusinnerusukkut annertusineqassappat aqqusineq isumaliutigeqqinneqarumaarpoq.

Isumasioqatigiinnerup ingerlanerani pingaartillguu erseqqissarneqarsimavoq isumasioqatigiinneq taanna suliniutini assigiinngitsuni kikkut soqutiginnittut peqataaffigisaanni siulliummat. Taamaammat suliariniakkami soqutiginnittut ilisimasaat soqutigisaallu ersersinneqaaqqullugit suliariniakkamut tunngasunik ilanngussisarnissamut periarfissaqartuassaaq.

Isumasioqatigiinnerni saqqummiuttuarneqartartut marluk tassaapput suliariniakkami suliffissaqartitsineq aammalu sullissinernik nioqqutissanillu tunniussisarnermi niuernikkut periarfissaqartitaanissaq.

5 EQIMATTAKKAARNERIT

Inuiaqatigiit Sunnerneqarnerannik Naliliissusiortussat apeqqutissanik qassiinik piareersaapput naliliinissami tunngaviususanik imarineqartussanillu. Taakku allakkiangorlugit suliaapput isumasioqatigiinnerit sioqqullugit peqataasusanut nassiussuunneqarlutik, ilanngussaq 1.1-imilu naammattuugassaallutik. Ilanngussaq 1.2 eqimattakkaani oqallinnernik imaqarpoq.

Eqitakkaarluni oqallinnerni sammisat pingaarnertit imaapput:

Suliffissat

- Aatsitassarsiorfimmi sulissagaanni piginnaanerit pigisariaqartut nalunaarsorneqartariaqarput (aamma oqaatsit eqqarsaatigalugit).
- Suliffiit suliariniakkami atorfigineqartussat nalunaarsorsimaffiat ujartorneqarpoq.
- Aatsitassarsiorfimmi suliffimmi ilinniartuusoqarsinnaava?
- Najukkami ilinniarfiit qanoq peqataatinneqarsinnaappat?
- Nanortalik aamma soqutiginnittunut ilaatinneqartariaqarpoq tassaniami aatsitassarsiornermi allami sungiusaanerit ilinniartitsinerillu misilittagaqarfigineqarmata.
- Piffissaalluarallartillugu paasissutissiisarnikkut nunaqavissut suliariniakkami atorfittaarnissamut piareersarneqassapput, aamma ilinniartinneqarsinnaapput sungiusarneqarsinnaallutillu.

- Suliffissat suliffimmilu atugassarititaasut pillugit paasissutissat pisariaqartinneqarput.
- Aatsitassarsiorfimmi sulinerup eqaatsumik aaqqissugaanissaa kissaatigineqarpoq (soorlu sapaatit akunnerini marlunnik pingasuniluunniit sulisarnerit).
- Ilinniartitaanerit sungiusaanerillu ataatsimut sammineqarneri
 - GMS-ip atorineqarnissaa takorloorneqarpoq Nanortalimmi aatsitassarsiornermi peqataareersimammata.

Pilersuineq attaveqarnerlu

- Siunissami Narsamiit aatsitassarsiorfimmut aqquasineqalersinnaava? Taamaaliortoqassappat kommunip ineriartortitassaanut allanut ataqtigiissaarneqartariaqarpoq.
- Umiarsualivik pillugu apeqquteqartoqarpoq
 - Itissusia naammappat?
 - Kangerluarsummut aqquataa naammattumik ikertussuseqarpa itissuseqarpalu?
 - Siku - ajoqutaassava?
- Umiarsuit useqaratik aatsitassarsiorfiliarnerminni assartuisinnaappat? (Qaammatit sisamat ingerlaneranni umiarsuit ukiumut arfinillit)?
- Imerkik pilersuineq – naammattumik tamaani imeqarpa? (Koop eqaloqartartup ukialernerani kuukittarnera tamaanimiunit maluginiarneqarsimavoq)
- Innaallagissamik pilersuineq
 - Periarfissat mingunnannginnerusut allat aamma misissorneqartariaqarput.
- Akuilarnerlukut allanut atorineqarsinnaappat?
- Suliniutit assigiinngitsut suleqatigiiffigineqarnissaat kissaatigineqarpoq (matumani pingaartumik Kuannersuit eqqarsaatigineqarput)

Avatangiisit

- Pujoralaat aatsitassaqaarfiup kujataani savaateqarfimmut sunniuteqassappat?
- Aatsitassarsiorfimiit pujoralaat nunalerinermik misileraavimmut sunniuteqassappa3t?
- Aatsitassarsiorfik Kangerluarsummi saarullinnut sunniuteqassaava?

6 ALLORIARNERIT TULLIUTTUT

Ataatsimiinnerup ingerlanerani peqataasut kingusinnerusukkut ilanngussaqaartarnissaminnik kajumissaarneqarput..

Soqutiginnittut ilanngussaata tamarmiusut aallaavigalugit suliariniakkami aallaavissat suliarineqarput. Taakku Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqaarfimmiit akuerineqartinnatik tusarniaassutigineqassapput.

7 PEQATAASUT

Workshop Qaqortoq:

Ove E. Christensen, STARK Qaqortoq

Lasse Davidsen, Kommunalbestyrelsimut ilaasorta

Lisbeth Søvndahl Pedersen, Kommunalbestyrelsimut ilaasorta

Inuk Lund, Sanasoq Namminersortoq
Birger Kristoffersen, Kommunimut pilersaarusiortoq
Grethe Nielsen, Inuussutissarsiornermut pisortaq
Suka Frederiksen, Kultureqarfimmi pisortaq
Gerhardt Jakobsen, Qaqortoq APP-imi siulitaasoq
Søren Noahsen, Qaqortoq APP-imi siulittaasup tullia
Lars Motzfeldt, Qaqortoq Entreprenørforretning
Benny Larsen, Qaqortoq Entreprenørforretning
Erik Nørskov, Nørskov Gruppen ApS
Alex Nørskov, Nørskov Gruppen ApS
Kaj Lyberth, Sulisartut Højskolia
Steen Jokum Motzfeldt Inuussutissarsiorneq suliffeqarnerlu
Christian M. Glahder, Danmarkimi avatangiisinik misisissuisoqarfik
Jess G. Berthelsen, SIK

Workshop Narsaq:

Helga Egede, Narsaq SIP
Finn Lyng, Earth Charter
Rie Oldenburg, Narsap Katersugaasivia
Bent. B. Olesen, Inuussutissarsiornermut siunnersorti
Louise Mølaard-Motzfeldt, Inuussutissarsiorneq suliffeqarnerlu
Hentzar Petersen, Kujalleq Kommune
Jan Jørgensen, Ujaqqanik katersisartoq
Børge Brodersen, Ujaqqanik katersisartoq
Peter Lindberg, Ujaqqanik katersisartoq
Theo Kruse, Soraarneq
Adolfine Poulsen, Arnat Peqatigiit
Flemming Grundsøe, Permagreen
Jim Sørensen, Tømrergaarden
Peter Larsen, Ilinniartitsisoq
Christian Glahder, Danmarkimi avatangiisinik misissuisoqarfik
Sisse Christina Runge, Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik
Benjamin Greve, Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik

ILANNGUSSAQ 1.1.

**Eqimattakkaarluni oqallinnernik ilisaritsineq
kiisalu tamatumani apeqqutit**

Eqimattani oqallinnernik ilisarititsineq

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliineq ingerlanniaraanni alloriarneq siulleq tassaassaaq naliliinermi tunngaviusussanik imarisassaanillu (Sulineri najoqqutassat) aalajangiineq. Taamaaliornissaq siunertaralugu sammisassat qulingiluat Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinermi qulaajarneqartussat toqqarneqarput.

1. Suliffissaqartitsineq
2. Aningaasaqarnermut tunngasut (aningaasaqarneq, ilinniartitaaneq aammalu pikkorissaanerit, tunisassiornermi allannguutit, isertitat amerleriataarnerat
3. Ilinniartitaaneq
4. Pisortat sullissinerat aningaasaqarnerallu
5. Pllersaarusionerit attaveqaatillu
6. Inooqatigiinnermut tunngasut (ajornartorsiulersinnaasut)
7. Peqqissuseq
8. Kulturi pinngortitalu pisuussutai
9. Sunniutit katinneri

Qulequttani tamani assigiinngitsunik apeqqusiortoqarpoq Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinermi tunngavigineqartussanik.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinerup annertussusia imarisassaaalu inaarneqarsimaleriarpata (sulineri najoqqutassat) attuumassuteqartut assigiinngitsut suleqatigalugit apeqqutit akiortorneqassapput. Suliaq inaarutaasoq taanna saqqummissaaq sulineri najoqqutassanut attuumassuteqartut oqaaseqaateqareeriarpata. Narsami Qaortumilu isumasioqatigiinnerni oqallinnerit aallaavigalugit sulineri najoqqutassanut missingiutissaq suliarineqassaaq.

Apeqqutissatut siunnersuutigineqartut inooqatigiinnikkut inuuniarnermilu aningaasaqarnikkut sunniutissanik qulaajaanissamut ilumut naleqquttueneri eqimattaniit oqaluserineqassapput allannguutissanillu siunnersuuteqarfigineqassallutik.

Aamma apeqqutit issoqqaarissuniittut eqimattaniit isummersorfigineqassapput.

1. SULIFFISSAQARTITSINEQ

Suliariniagaq qanoq Narsami Qaqortumilu aammalu Kalaallit Nunaata sinnerani suliffissaqartitsinermut sunniuteqassava? (tassa toqqaanartumik toqqaanganngitsumillu suliffissaqartitsinermut)

Sulisussanik pisariaqartitsilerneq kujataani qanoq sulisussanik pisariaqartitsinermut sulisussarsiortarnermullu sunniuteqassava?

Kujataani kikkut sulisuusinnaappat (suliffissaaleqisut, suliffillit, angutit/arnat, inuusuttut/utoqqaat)?

Naammattunik kujataaneersunik sulisussaqaassava?

Sulisussat Kalaallit Nunaanniit sumit pissappat (Narsap Qaqortullu eqqaanniit imaluunniit Kalaallit Nunaanni sumiiffinnit allanit)? Kalaallit Nunaanni sumiiffinnit allaniit ilaqutariit Narsamut Qaqortumulluunniit nuuttassappat ilaqutaasut arlaat aatsitassarsiorfimmi sulilissappat?

Inunnik Kalaallit Nunaata avataaneersunik pisariaqartitsisoqassappat taakku sumi najugassissappat? Ilaquttatik ilagissavaat? Imaluunniit taamaallaat aatsitassarsiorfimmi najugassissappat?

Arnat suliffissaat qanoq amerlatigippat aammalu arnat suliffissanillu tigusiniassappat?

Aatsitassarsiorfimmi suliani assigiinngitsuni sulissagaani peqqissutsikkut suut piumasaqaataassappat?

Angutit arnallu sulinissamut naleqquttumik utoqqaassusillit peqqissusillillu procentit qassit tamanna tunngavigalugu immikkoortinneqarsinnaappat? (soorlu imerajuttut, uummatikkut/taqqatigut nappaatillit, ataavartunik nappaatillit, pualavallaat assigisaallu).

Suut allat aatsitassarsiorfimmi suliffissaqartitsinermut tunngassutillit qulaajartariaqarpat?

2. ANINGAASARSIORNERMUT TUNNGASUT (ANINGAASAQARNEQ, ILINNIARTITAANEQ PIKKORISSAANERLU, TUNISASSIORNERUP ALLANNGORNERA, ISERTITAT QAFFARIATAARNERAT)

Aningaasarsiorneq

Suliariniagaq inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut qanoq angitigisumik qanorlu sunniuteqassava?

Suliariniagaq kommunip aningaasaqarnerannut qanoq angitigisumik qanorlu sunniuteqassava?

Ilinniartitaaneq piginnaangorsaanerlu

Aatsitassarsiorfimmi sulileraanni ilinniagaqarnissamut piginnaangorsarnissamullu sunik periarfissaqarpa?

Aatsitassarsiorfiup ungasinngisaani inuiaqatigiit allannguutaat:

Nioqutissat sullissinerillu aatsitassarsiorfimmut atatillugu tunniunneqartartussat ilaatigut tassaassapput:

- nerisassaqartitsineq (neqit, aalisakkat, naatitat, nerisassat il.il.) atisanik, kamippannillu immikkut sanaanik pilersuineq, atisanik errorsineq, tammaarfimmi atortussat, orsussamik pilersuineq, aatsitassarsiorfiup ineqarfiullu akornanni aatsitassarsiorfimmi sulisunik angallassineq, aatsitassarsiorfimmik pilersitsineq aammalu aatsitassarsiorfiup najugaqarfittaani ingerlatsineq.

Nioqutissat/sullissinerit suut tamaani najugaqartunit tunniunneqarsinnaapat?

Suut aningaasaliiffigisariaqarpat piginnaangorsaaffiusariaqarlutillu?

Nioqutissanik ulluinnarsiutinik sullissinernillu pisariaqartitsinerulernikkut tamaani nioqutissanik pilersuineq pisariaqartitsinerlu allanngortinneqarsinnappat?

Tunisassiornerup allannguutai:

TANBREEZ-ip aatsitassarsiorfiani sulisut sulisartuujutigalutik piniarnermik/aalisarnermik ingerlatsisinnaapat?

Taama periarfissaqarnissaat qanoq pingaaruteqartigiva?

Sulisartuunerup piniarnermut aalisarnermullu piffissaqassuseq sunnersimappagu tamanna aalisakkanik neqinillu nerisaqarnermut qanoq sunniuteqassava?

Aningaasarsiat qaffannerat

Aningaasarsiat qaffariataarnerat inooqatigiinnikkut qanoq ajornartoorutaasinnaava? - assersuutigalugu imigassartornerup ikiaroorartunillu atornerluinerup annertusineranik, atortittartoqalerneramik ajornartorsiulersitsissava?

Akissarsiat qaffannerisigut inuttut periarfissat suuppat qanorlu tamakku pitsaanerpaangortinneqarsinnaapat

Aatsitassarsiorfiup allatigut iluaqutissaanik / sunniutissaanik taasassaqarpa qulaajarneqartariaqartunik ?

Narsami, Qaqortumi imaluunniit Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnut nutaanut periarfissaqarpa?

3. ILINNIARTITAANEQ PIGINNAANGORSAANERLU

Sulisussanik pisariaqartitsineq

Ilinniartitaaneq piginnaanngorsaanerlu

Aatsitassarsiorfimmi sulileraanni ilinniagaqarnissamut piginnaanngorsarnissamullu sunik periarfissaqarpa?

Sulisussanik kujataani pigineqanngitsunik pisariaqartitsineq qanoq kujataani aammalu Kalaallit Nunaanni tamarmi ilinniartitaanikkut pikkorissarnikkullu periarfissanut sunniuteqassappat?

Aatsitassarsiornermi ilinniartitaanikkut pikkorissaanikkullu periarfissat allat suut qulaajarneqartariaqarpat?

4. PISORTAT SULLISSINERI ANINGAASAQARNERLU

Suliariniagaq sukku najukkami nunamilu tamarmi sunniuteqassava

- Akileraarutit akitsuutillu eqqarsaatigalugit
- Pisortat ingerlataanni allannguutit eqqarsaatigalugit (inissiaqarnermut, atuarfeqaranermut, timersornermi atortulersuutinut allanullu?)

Suliyartukaasoqassappat ilaqutaasullu nooqataaratarsinnaanerat isumaginninnermi ikiorsiisarnermut qanoq sunniuteqassappat?

Taamaattoqassappat isumaginninnermi ikiorsiissutit tamakku pitsanngorsartariaqassappat (peqqissaaneq, atuarfeqarneq allallu eqqarsaatigalugit)?

Pisortat sullissinerinut aningaasaqarnerinullu tunngasunik aatsitassarsiornermut attuumassuteqartunik allanik qulaajagassaqarpa?

5. PILERSAARUSIORNEQ KIISALU ATTAVEQARNERMI PILERSUINERMILU ATORTORISSAARUTIT

Aatsitassarsiulersaarneq Kujataani ineriartortitsiniarluni pilersaarutinut sumiiffinnilu pilersaarutinut naapertuuppa?

Attaveqarnermi pilersuinermilu atortorissaarutit aatsitassarsiorfimmiit pilersinneqartussat tassaapput:

- Umiarsualivik
- Aatsitassarsiorfiup, sanaartorfiup, aatsitassarsiorfimmi najugaqarfiup aammalu akuiarnerlukunik ilioraaviup akornanni aqquserngit kiisalu umiarsualivimmut aqqusineq.

- Innaallagissiummit dieselitortumit innaallagissamik pilersuineq taassumalu orsussaassivia. Innaallagissamik pilersuineq aamma innaallagissamik pilersuiviit pingaannerit aqqutigalugit pisinnaavoq.
- Imermik pilersuineq aammalu imeq akuiaanermi atugassaq, imigassaq qatserutissarlu
- Illutat aammalu atortorissaarutaasiviit, sulisut inissaat ilanngullugit
- Mittarfik imaluunniit qulimiguullit mittarfiat sulisunut ajutoortoqarneranilu atugassat
- Qarasaasiaqarneq aammalu nalunaarasuartaateqarneq
- Kuuffilersuineq eqqagassalerinerlu

Attaveqarnermi pilersuinermilu atortorissaarutit aatsitassarsionermut tunngassuteqartut amerlanersaat aatsitassarsiorfiliariniakkamut sunniuteqassapput. Atortut kujataani aningaasarsionermut iluaqutaasinnaasut tassaassapput umiarsualivik, qulimiguullit mittarfiat aammalu qaraasiaqarnermi nalunaarasuarnermilu atortorissaarutit.

Taamaassorinnerit tamakku eqqortuuppat?

Aatsitassarsionermut atatillugu attaveqaatitigut pilersuinikkullu ililuuserineqartunik allanik kujataani aningaasarsionermik siumukalersitsisinnaasunik allanik taasassaqarpa?

6. INOOQATIGIINNERMUT TUNNGASUT (INOOQATIGIINNIKKUT AAQQIAGIINNGINNERIT, AJORNARTORSIULERSINNAASUT, INUUSAASEQ AAMMALU KULTURI)

Kommunit/illoqarfiit akornanni suliffissalerngusaattoqalersinnaava?

Attaveqaateqarnikkut pilersuinikkullu periarfissaqalerneq kommunit/illoqarfiit akornanni unammilleqatigiinnerulernermik pilersitsisinnaava?

Sulianik annertuunik allanik (soorlu Kuannersuarni) aallartitsisoqassagaluarpat tamanna kommunimi, politikikkut aammalu inooqatigiinnikkut oqimaaqatigiinnginnermik unammilleqatigiinnermillu pilersitsissava?

8 AJORNARTORSIULERSINNAASUT

Aatsitassarsionermut atatillugu ajornartorsiulersinnaasunik maanna nassaasaqanngilaq. Sunniutilli allat ajornartorsiuleratarsinnaasunik pilersitsisinnaapput.

Ilaqutariit ilaata aatsitassarsiorfimmi suliffeqalerniarluni ilaquttani ilaatigut ajornartorsiulerataanaasut (imerajuttuusut napparsimasulluunniit) qimappagit qimataasa ilaqutariit sinneri isumagisinnaanngeratarsinnaavai soorlu meeqqat, utoqqaat innarluutillillu.

Tassalu ajornartorsiuleratarsinnaasut tassaassapput ilaquttat kiisalu meeqqat, utoqqaat innarluutillillu ajornartorsiuleratarsinnaasunit isumagineqarsinnaanngitsut.

Eqqarleriit akornanni ileqqutoqqat periaatsillu persuarsiutaanngitsut atorlugit ikiuuttoqarsinnaava, soorlu ilaqutariit taama ajornartorsiuteqalerpat eqqarleriit akornanni ikioqatigiittoqartarpa?

Pissutsit taama ittut assingusullu qanoq pisortaniit nakkutigineqartarpa?

Angerlarsimaffinni imigassamik persutaanermillu ajornartorsiorfiusuni sunniutit tamakku pitsaanngitsut pinngitsoortinniarlugit pisortat pilersaarutaat suliniutaallu suuppat?

TANBREEZ Mining isumaginninnermi oqartussanik suleqateqarluni ajornartorsiut tamakku aaqqinniarlugit qanoq iliorsinnaava?

TANBREEZ Miningip, oqartussat aammalu inuit ataasiakkaat akisussaaffii sukkut killeqarpa?

Ajornartorsioqqajaareersunik aatsitassarsiorneq pissutigalugu ajornartorsiornerulersussanik taasasaqarpa?

Aatsitassarsiorneq pissutigalugu allanik ajornartorsiortoqalersinnaava?

Inuusaaseq kulturilu

Kalaallit ilaqtaminnik (illooqqaminnik, akkakkuminnik il.il.) akissarsiaminnik aveqateqartarnerat nalinginnaava?

Ilaqutariit iluini ilaannaat London Miningimi sulilerpata ilaqutariit naligiikkunnaassappat?

Imaluunniit ilaqutariit iluminni nalimmassaassappat?

Avataaniit suliartortunik takussortoqarpat inuusaatsikkut kulturikkullu ajornartorsiortoqalersinnaava?

Aatsitassarsiorneq pissutigalugu inuusaatsikkut kulturikkullu suut allat allannguutaasinnaappat?

Aatsitassarsiorneq pissutigalugu aaqqiagiinngissutaasinnaasunik allanik taasasaqarpa?

7. PEQQISSUSEQ

Narsami Qaqortumi peqqissuseq TANBREEZ-ip aatsitassarsiorneranit sunnerneqassava?

Kalaallit Nunaata avataaniit killilimmik suliyartukaasoqarneratigut peqqissuseq sunnerneqassava (imigassamik atornerluineq, HIV/AIDS)

Aatsitassarsiorfimmi sulisut peqqissutsikkut isumannaallisaanikkulluuniit navianartorsiortinneqassappat?

Aatsitassarsiorfimmi sulinermi peqqissuseq qanoq sunnerneqarsinnaava (nipiliornermit, pujoralatsitsinermit, ajutoornermit, mingunnik aniatitsisoqarneranit)?

Nappaateqarpa peqqiilliuuteqarpaluunniit aatsitssarsiorfimmi sulinikkut ajornerulersinnaasunik?

Aatsitassarsiornermut atatillugu peqqissutsimut tunngasunik allanik sukumiinerusunik misissugasaqarpa?

8. PINNGORTITAP PISUUSSUTAI, TAKORNARIARTITSINEQ KULTURILU

Pinngortitap pisuussutai

Sumiiffiit toqqakkat ilumut isiginiartariaqarpat (nunap assinga takuuk)?

Sumiiffinni toqqakkani savaateqarfeqarpa?

Aatsitassarsiorfissap eqqaani aalisarneq, piniarneq takornariartitsinerlu qanoq pingaaruteqartigippat?

Aatsitassarsiorfik ajutoorfiuppat soorlu uuliamik maqisoorfiulluni tamanna aalisarnikkut piniarnikkullu periarfissanut sunniuteqassava?

Umiarsuit/angallatit angallannerulernerat aalisarnikkut piniarnikkullu periarfissanut sunniuteqarsinnaava?

Takornariartitsineq

Tamaani takornariartitsinerit qanoq ittut pingaaruteqarpat?

Aatsitassarsiorneq tamaani takornariartitsinerimut sukut periarfissaqartitsiva/ajoqutaasinnaava?

Aalisarneq/piniarneq aammalu takornariartitsineq allatigut sunnerneqarsinnaappat/iluaquserneqarsinnaappat qulaajangitsoortariaqanngitsunik?

9. SUNNIUTIT KATTUNNERI

Maannakkut Kuannersuarni sananeqaatinik tamalaanik paaalernissamik imaluunniit Alcoa pillugu naalackersuinikkut aalajangertoqarsimanngilaq

Kuannersuarni sananeqaatinik tamalaanik paaalernissamik Alcoalluunniit aallartinnissaanik aalajangertoqassagaluarpat aalajangertoqarnissaaluunniit ilimanarsissagaluarpat tamanna misissuinermit ilaassaaq.

ILANNGUSSAQ 1.2.

**Apeqqutinut ilanngussassat eqimattani
saqqummiunneqartut**

Qaqortumi 16. april 2010 eqimattakkaarneq

Suliffiit qanoq ittut suliariniakkami toqqarneqarsimappat? (tamatumani eqqarsaatigineqarpoq ilinniartitsinerup/sungiusaanerup/piareersarnerup siusinaarluni aallartinneqarnissaa kiisalu sulisussarsiornissaq taamaalilluni sulisussat nunaqavissut piareersimanissaat qularnaarneqarniassammat)

Suliariumannittussarsiuussinerni suliffeqafiit tamaaniittut periafissinneqarnissaat qanoq qularnaarneqassava?

Avataaniit suliarortoqassappat (nunanit allanit aammalu nunatta ilaanit allamit) akulerutsitsinermut politikkilliortoqarnissaa qanoq qularnaarneqassava?

Avataniit suliarortoqassappat attaveqarnikkut ajornartorsiortoqannginnissaa isumannaallisaanikkullu ajornartorsiortoqannginnissaa pillugu oqaatsinut politikkilliortoqarnissaa qanoq qularnaarneqassava?

Sooq aqquserniortoqassanngila? (Kingoraartissat angallanneqarnissaat/assassortut suliassaat takkuteriataartut/assartukkat allallu isumagineqarnissaat aqqusineqarpat ajornannginnerussaaq, aqqusineqarneranilu angallatinit qulimiguulinniillu akikinnerulerumaarpoq, kiisalu sikorsuaqarnerani, sikuunerani, ajutoortoqarnerani allanillu pisoqarnerani akikinnerussaaq).

Olivenisiorfimmisut pisoqannginnissaa qularnaarniarlugu nunaqavissut sullissinermut isumaqatigiissuteqarfigineqartarnissaat qanoq qularnaarneqassava?

Aatsitassarsiorfimmisut atatillugu attaveqarneq pilersuinerlu kommunimilu attaveqaatit illuatungeriinnut tamanut iluaqutissamik qanoq ataqatigiissaarneqarsinnaappat?

Narsamiit aatsitassarsiorfimmisut aqqusineq? Aqquserniortoqarpat Narsaq ineriartulersinnaavoq aatsitassarsiorfillu immaqa aalaakaanerumik sulisoqalersinnaalluni.

Tamaani najugallit qanoq ingerlaavartumik paasisutissinneqartarsinnaappat (MTHøjgaard, TANBREEZ aammalu Grontmij | Carl Bro)? Tusatsiakkat pilertoqisumik pilersinnaammata paatsuungatitsilersinnaammatalu nutaarsiassaqarpallaanngikkaluarpalluunniit paasisutissiisarnissaq pingaaruteqarpoq.

Sulisut suliffitsik pillugu paasisimasaqalersinneqarlutillu paasisutissinneqartarnissaat qanoq qularnaarneqassava? (assersuutigalugu aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit angusaminnik naatsorsuutiminnillu nassiussisarnissaminnik erseqqivissumik pisussaaffeqarpat)

Avataaniit suliarortut (nunat allamiut illoqarfinnillu allaneersut) najugassissinnaassappata qanoq Narsap Qaqortullu nittarsanneqarnissaat qularnaarneqassava?

Nunanit allaniit illoqarfinnillu allaniit suliarortut meeqqaminnik nuliannillu nooqateqartalerpata atuarfiit paaqqinnittarfiit assigisaallu malinnaasinnaassappat?

Kujataani annertuunik allanik suliaqartoqalissagaluarpat qanoq pisoqassava aammalu kikkut tamarmik iluaqutissaannik ataatsimut aningaasaliisoqarsinnaava?

Kujataani sullissinermi suliassaqarnerulernerup suut aningaasatigut kingunerissavai?

Suliariniagaq kingusinnerusukkut annertunerulissagaluarpas avataneersunut (nunanit allaneersunut illoqarfinnillu allaneersunut) piareersimanerunissaq siunertaralugu akulerutsitsinermit politikki isumaginninnermullu politikki qanoq qularnaarneqassappat?

Suliariniakkat taama ittut amerliartuinnarmata sulisussat nunaqavissut nuttarsinnaassuseqarnissaat qanoq qularnaarneqassava? (Sulisussat nunaqavissut ilaqtaminnit ikinngutiminnillu sivisuumik qimagusimasariaqartassapput tamatumingalu erseqqissaavigneqassapput).

Aatsitassarsiorfiup suliffimmi sungiusarfiusarnissaa qanoq qularnaarneqassava?

SANILIN aammalu ilinniarfiit allat tamaani pikkorissartitsinernik sungiusaanernillu TANBREEZ-imut sammisitanik neqerooruteqarnissaat takorloorneqarsinnaava Sisimiuliarujussuarnissaq pisariaarullugu?

Kommunip aatsitassarsiornermi akileraarutinit isertitaqaatiginerulikkaminik sullissiveqarfinnik ineriartortitsinermit atukkanillu ineriartortitsinermit atuinissaa qanoq qularnaarneqassava?

Aatsitassarsioqatigiiffiit najukkami nioqqutissanik (inuussutissanik, atortussanik allanillu) pisisarnissaa atuinissaalu qanoq qularnaarneqassava? (Pingaartumik nunaqavissut isumannaarsarniarlugit piiaanermut akiliutissanik tiguisoqartannginnera eqqarsaatigalugu)

Aatsitassarsiorfik matussagaluarpas aningaasanik matussutissaqartoqarnissaa qanoq qularnaarneqassava, imaluunniit aatsitassarsiorfiup matugallarani ingerlaannarnissaa qularnaarniarlugu kikkunnut allanut isumaqatiginninniartoqarsinnaava?

Akuiarnerlukunik tatsimut eqqaanissaq naammattumik isumannaassuseqarpa?

Eqqagassat Fosterip tasianut eqqarnagit silami sanaartornermit atorineqarsinnaappat, soorlu aqqusinernut, betoninut, asfaltinut, sioqqanut aalaakaasunut, mittarfinnut?

Imerkuk nukissiorneq aammalu diesel eqqarsaatigalugu kia CO₂-mut akileraarutissat akilissavai.

Peqqissaasut amigaataapput – suliariniakkami peqqissaasut nunaqavissut atorineqalissagaluarpata tamanna qanoq kinguneqassava – tamanna peqqissaasunik nunaqavissunik pisariaqartitsinermit qanoq sunniuteqassava?

Oqaaseqaat: Kommunimut pilersaarusiortoqartarpoq, najukkami pilersaarutaanngitsunik. Kommunimi suliaasaqarfiit assigiinngitsut ineriartortitsinissamut pilersaarusiortifigineqartarput.

Nukissiornermi periarfissanik allanik (imermik nukissiorneq) qulaajaanissaq pingaaruteqarpoq.

Aatsitassarsiorfiariniagaq ilinniartitaanermut qanoq sunniuteqassava? Inuusuttut ilinniagaqarnissaminut taarsiullugu aatsitassarsiorfimmi suliumaneralissappat? Tamanna siunissami isumaginninnikkut ajornartorsiortissilissava – inuusuttut ikinnerusut ilinniagaqarumasalissappat?

Aatsitassarsiorfiup najugaqarfittaani sunik sammisassaqaassava? Aatsitassarsiorfimmi sulisut aatsitassarsiorfimmiinngikkaangata najukkami sunik sammisassaqaassava?

Oqaaseqaat: nunanit allanit suliartortut aarleqqutigineqarpassinngillat.

Piffissat suliffiusut eqaatsuunissaat kissaatigineqaaq (kissaatigisanut assigiinngitsunut periarfissat assigiinngitsut)

Najukkami pisuni assigiinngitsuni peqataanissamut kissaat.

Pitsaanerumik napparsimavittaassaagut?

Kommuni sullivimmi avatangiisinik nakkutilliisunngussava (ullumikkut Nuummiippoq)?

Aatsitassaqarfimmi savaqanngilaq.

Oqaaseqaat: Kangerluk tamarmi saarulleqarfiuvoq, tassaniippullu "silarsuarmi saarullit annersaat".

Pujoralaat savaateqarfimmi aatsitassaqarfiup kujataaniittumi ajoqutaalissappat?

Nunalerinermik misileraavik sunniuteqarfigineqassaa?

Oqaaseqaat: suliat assigiinngitsut ataatsimut sunniutaani suut pitsaasuusinnaasut eqqaamasigit.

Suliariniakkani taakkunani marlunni suleqatigiinnernut periarfissat suuppat?

Oqaaseqaat:

Kommuni ataatsimut tamakkerlugu isigisariaqarpoq – Nanortalik ilanngunniarsiuk tassani aatsitassarsiornermut ilinniarsimasorpasuppupput.

Najukkami inuiaqatigiit aningaasatigut pissarsilluarnissaat iluanaaruteqarnissaallu qularnaarniarlugu kommuni pilersuisussallu pitsaasunik isumaqatigiissuteqartariaqarput.

Narsami eqimattakkaarnerit 20. april 2010

Aatsitassarsiorfimmi sulissagaani sunik piginnaasaqartariaqarpa? Taamaammat aatsitassarsiorfimmi sulisussat ilinniartitaaneranni suut aallunneqartariaqarpat?

- Oqaatsit
- Aatsitassarsiorfimmi sulineq
- Maskiinat qaartiterinerlu
- Atortorissaarutinut ilisimasaqassuseq

Inuit aatsitassarsiorfimmi sulinissamut piareersimaqqullugit siusinaartumik tamakku qaammarsaatigineqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Oqaatsinut ilinniartitsineq sammineqarluarpoq (tuluttut). Tamatumuunakkut Kujataaniit eqimattanik katersortitsinissaq sammilluarneqarsimavoq.

Isumannaallisaaneq qanoq isumagineqassava? Aatsitassarsiorfimmi isumannaallisaasoqassappat sunik piginnaasaqartoqartariaqarpa?

Aatsitassarsiorfimmut piareersarnek (tassa ingerlatsilernissap tungaanut) ilutigalugu ilinniartitsinerit sungiusaanerillu ingerlanneqarnissaat naatsorsuutigisariaqarpoq.

Inuussutissarisutinik oqallittarfiit aammalu Sulisitsisut Peqatigiiffiat/NAP peqataatinneqassapput.

Suliffeeqqat qassiit qanoq ilillutik suleqatigiinnermikkut suliassanik isumaginnissinnaappat?

Suliffissat qanoq ittuussappat?

Sulisut najugaqavissut piginnaangorsarnissaat qanoq qularnaassavarput?

Sapaatit akunneri marluk sulisarluuni marlunnilu sulinngiffeqartaraanni qanoq akissarsiat tunniunneqartassappat?

Aatsitassarsiorfimmi sulisutut suliffik, piginnaatitaaffiit, akissarsiat, piffissat suliffiusut assigisaallu pillugit paasissutissat ikeqaat.

Inersimasunik ilinniartitsineq ilanngunneqarniarli.

Aatsitassarsiorfimmiit Kalaallit Nunaannut akileraarutit isertitallu qanoq agguanneqartarpat? Aningaasat naapertuilluartumik silatuumillu agguanneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Suliariniakkamut atatillugu inunnik ajoqusertoqarpat napparsimaveqarfimmi suliaritinneq kia akilissavaa? Kina akisussaava (Kalaallit Nunaat imaluunniit suliariniagaq)?

Inunnik sullissiviit (atuarfiit, paaqqinnittarfiit, allalu) illoqarfinit allanit nutserartoqalerpat aningaasatigut tiguisinnaassutsikkullu malinnaasinnaappat? (Assersuutigalugu nuna tamakkerlugu ilinniartitsisut 4000 amigaatineqarput, Narsami 12-it, timelærit ullumikkut ilinniartitsisarput) Aatsitassarsiornermit akileraarutit pisortat sullissiviinik ineriartortitsinernut tamakkununga naammappat?

Innaallagissiornermi sooq innaallagissiutit, soorlu erngup nukinga allallu, atorneqanngillat?

Umiarsuit akuiariikkanik aallernerminni useqanngittarnerat atorluarneqarsinnaava (soorlu akikitsumik nassiussineq eqqarsaatigalugu – RAL-ip kisermaassisussaanaera tamatumani atuuppa?)

Nunaqavissut sulisorineqassanngikkaluarpata periarfissat allat suut atorneqarsinnaappat, assersuutigalugu polenimiunik tikisitsisoqassava imaluunniit sulineq kajungernerulersinniarlugu akissarsiat qaffanneqassappat?)

Kujataani tamaat ilinniarsimasunik tigooraavigineqassagaluarpat qanoq iliortoqassava? (qanoq pisoqassava kikkut tamarmik aatsitassarsiorfimmi suliumallissagaluarpata taavalu illoqarfinni sullissiviit allallu isumaginissaarukkaluarpata?)

Oqaaseqaatit:

Umiarsualiviup eqqortumik inissineqarsimanera qularutigineqarpoq naammattumik itissuseqarsorineqanngimmat, aammalu puliarfissaqanngissorineqarmat, aammattaaq qinngua april tikillugu sikuusarpoq, aasakkut sikorsuaqartarluni aammalu akornutaasunik kassoqarsinnaalluni, aammalu sarfap aqqussui umiarsuarmi ataanneqarsinnaassangatinneqanngillat.

Naammattumik imeqarnissaa neriuutigineqarpoq, kuulli ukiakkut paqqersinnaasarmat ukiukkut ajornartorsiortoqarsinnaavoq.

Kommune Kujallermiinnaanngitsunik aammali nunamit tamarmeersunik sulisorusuttoqarnissaa naatosrsuutigineqarpoq (inuit nuttarsinnaasaqaat)

Illoqarfiit akornanni unammilleqatigiittoqartussaannnginniaraluarpoq, unammilleqatigiittoqannginnissaami kommunerujussuanngortitsinermi siunertarineqarpoq.

Kommune ”meeqqanut inuusuttunullu politikkeqassaaq (massakkut soqanngilaq) allannguutit suugaluit piareersimaffineqarniassammata (Narsami inuusuttut ornittagassaat qinnutigineqarpoq)

Aallartinnissaq sioqqullugu aatsitassarsiorfimmi imigassaq pillugu politikki paasititsiniutigineqassaaq qinnuteqartussaannngikkaluit qinnuteqannginniassammata.